

Mély-ég objektumok

Észlelő	Észlelés	Műszer
Berente Béla (Kocsér)	1	21 Y
Berkó Ernő (Ludányhalászi)	2	35,5 T
Bozsoky János (Kaposvár)	2	15 T
Csuti István (Maglód)	3	15,5 T
Hollósy Tibor (Budapest)	2	8 L
Kereszty Zsolt (Miskolc)	4 CCD	25,4 SC
Kernya János Gábor (Sükösd)	3	10 T; 20,3 SC
Lőrincz Imre (Budapest)	1	7,2 L
Papp Sándor (Kecskemét)	1	24,4 T
Sánta Gábor (Kisújszállás)	9	20 T; 40 C
Tóth Zoltán (Fertőszentmiklós)	2	27 T

Januárban 11 észlelő 30 észlelését küldte be, 26 rajzos észlelés és 4 CCD-felvétel formájában. Rövidítések: B= binokulár, C= Cassegrain-távcső, L= refraktor, SC= Schmidt-Cassegrain-távcső, T= Newton-reflektor, Y= Yolo-távcső, DF= diffúz kód, NY= nyíltalmaz, EL= elfordított látás, KL= közvetlen látás, LM= látómező.

Visszatérő dolog mindig az időjárásra hivatkozni, de január első fele valóban csak néhány röpké órára korlátozta az észlelésre szánt időt. A hónap második fele már valamivel jobb volt, sőt 24-e és 30-a kiemelkedő tiszta levegővel, átlátszósággal kedveskedett a kemény hideggel dacoló amatőröknek. A fenti észlelőlistára előnyösen hatott néhány késve beérkezett decemberi észlelés. Kedvező összetételű, szép anyag érkezett az Aur-beli objektumokról. Ezekből mutatunk be most néhányat, de következő számunkban még visszatérünk a terület néhány érdekességére.

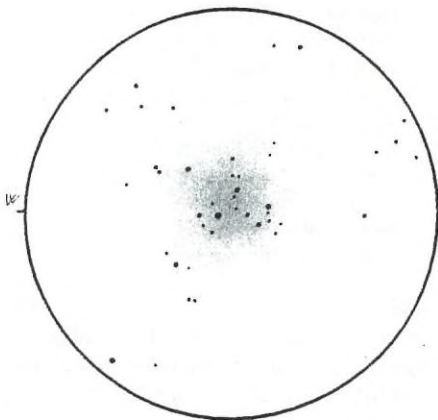
NGC 1893 Aur NY, IC 410 Aur DF

7x50 B: Kb. 25 ívperces folt, három fényesebb, egyvonalba eső csillaggal a közepén. A látványt valószínűleg az IC 410 is befolyásolja, ennek átmérőjére a Kézikönyv 20'-et ad meg, míg a halmazra csak 12 ívpercet. (*Szabó Gyula, 1995*)

7,2 L, 29x+OIII szűrő: A nyíltalmaz ezzel a kis nagyítással is jellegtelenül szét-szórt. Kb. 20 apró tagja látszik, mintegy 20'-25'-es területen koncentrállódva. Szabálytalan alakú. A tiszta égen még szűrő nélkül is dereng valami a csillagok körül. Az, hogy ez a derengés nem halvány csillagok összefolyó fénye, csak az OIII szűrő használatakor derül ki. Így már a halvány csillagok szinte nem is láthatók, ám a szűrő kiemeli a diffúz kódot az égi háttérből. A nyugati irányban levő hajlott ködfelület a leghalványabb. Középen fényes, míg kelet felé valahol félúton van a kettő között a láthatóság. Az volt az érzésem, hogy jóval több ködfelület is halványlik a LM-ben, de ezek pontos rajzolása igen nehéz lenne. Valamivel nagyobb lehet fél foknál, de minitávcsővel nézve meghaladja az 1 fokot. (*Lőrincz Imre, 2000*)

15 T, 38x: Az NGC 1893 egy laza, szétszórt nyílthalmaz. 15–20 csillaga jellegtelenül helyezkedik el, önmagában nem nevezhető látványosnak. Az objektumot szerencsére feldobja az IC 410 diffúz köd. **50x:** Magas felületi fényességgel rendelkező DF, de ez csak a középső részére igaz. A legfényesebb része U alakú, de ehhez kapcsolódik egy megtört nyúlvány is, amelyek így együtt egy zsiráfra emlékeztetnek. A középső része a ködnek még fényesebb, itt megfigyelhető egy háromszög alakú derengés és Ny-ra egy nagyon keskeny, fényesebb szál. Az É-i rész kiterjedése nagyon nagy, de annál halványabb. Legalább 6 db folt figyelhető meg benne. K-en a zsiráf fejénél is látható egy kis fényesebb derengés, ugyanúgy, mint a köd DNy-i szélén. (Szabó Gábor, 1997, 1998)

15 T, 23–30x: Briliáns ez az emissziós ködbe ágyazott nyílthalmaz. A halmaz jól elkülönül az égi háttértől. Közepesen tömör, pár lelógó fűrttel. A szétszórt centrumot 9^m-10^m -s csillagok adják, melyekhez 11^m-13^m fényességűek társulnak. Tapasztható egy ÉNy-i laza megnyúltság. A Ny-i és É-i széleken pompás kettősök láthatóak, amelyek vonalai összekötve 45 fokos szöget zárnak be. A halmazt szemlélve olyan érzésünk van, mintha felbontatlan lenne, pedig ezt a benyomást az IC 410 ködösége kelti. A halmaz közepén a gázfelhő „fényesen” ragyog, ez a széleken erősen csökken. A derengő köd látszó mérete $20' \times 20'$ körüli, ebbe ágyazódik a $15'$ -es halmaz. Nagyobb nagyításnál a köd láthatatlanná válik és a komplexum elveszti eredetiségét. (Bozsoky János, 2000)

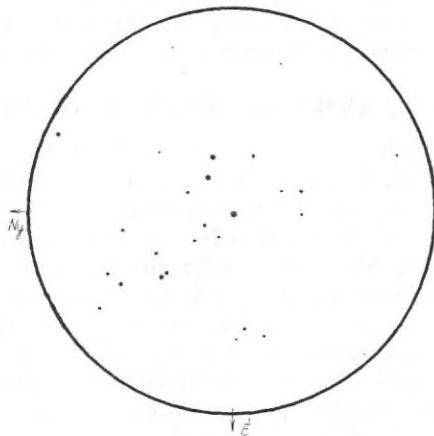

15 T, 30x, LM= 82' (Bozsoky János)

NGC 1778 Aur NY

15,2 T, 63x: Kis méretű, fényes csillagokból álló nyílthalmaz. Az objektum É-i szélén 3 db fényesebb csillag hívja fel magára a figyelmet, míg a DNy-i oldalon a HJ 3265 kettős csillag. Ezekhez még jó fél tucat halványabb csillag kapcsolódik szétszórva. (Szabó Gábor, 1998)

15,5 T, 133x: Nagyjából $10'$ -es területen elhelyezkedő nyílthalmaz. Kb. 20 tag látható közepes koncentrációban. A Trumpler-féle besorolás szerint II2m a becslésem. A halmaz nagyjából ÉNy-DK-i fekvésű, és kis nagyítással ködösnek tűnik. (Csuti István, 1999)

15,5 T, 133x, LM= 25' (Csuti István)

NGC 1931 Aur DF

15 L, 25x: Már ezzel a nagyítással is felfedezhető ez a kevésbé ismert diffúz köd, a sokat észlelt nyílthalmazok közelében. **55x:** Jobb a kontraszt, de nem mutat többet. Egy 10^m -s csillagot kis ködösség burkol be. (*Babcsán Gábor, 1991*)

15 T, 75x+Mizar szűrő: Kisméretű, magas felületi fényességgel rendelkező kompakt köd. A közepén levő csillag aránylag halvány és a kör alakú DF a kis mérete miatt nem mutat részleteket, de nagyon könnyű megfigyelni. (*Szabó Gábor, 1997*) **50x:** Az M 36 árnyékában rejtőzik ez a kicsiny diffúz köd. Kis méretének és magas felületi fényességének köszönhetően könnyen látszik, de szinte semmi részlet nem figyelhető meg benne. Az OIII szűrő sokkal jobban levágja a csillagok fényét, így a környező halványabb csillagok (5–6 db) teljesen eltűnnek és csak a köd erőteljes, fényes izzása marad meg. (*Szabó Gábor, 1998*)

15,5 T, 42x: Könnyen azonosítható a gazdag csillagkörnyezetben levő NGC 1931. Már ezzel a nagyítással is látszik, mint egy kis ködös folt, egy csillagot körülveve. **220x:** Ezzel már jobb és részletesebb a látványa. Egy kissé elliptikus, határozott, viszonylag fényes ködösség. Az elnyúltság kb. PA 40/220 irányú. A ködösségben 3 vagy 4 csillag látható, de elég szorosan egymáshoz, így nem is tudtam pontosan lerajzolni helyzetüket. (*Kocsis Antal, 1995*)

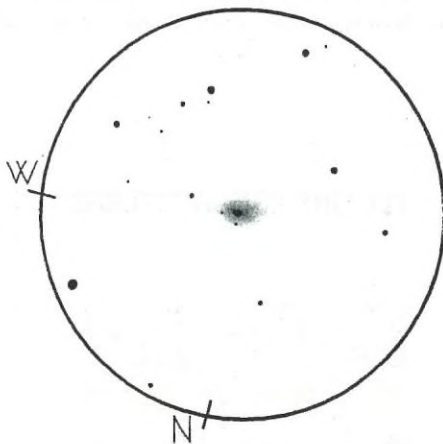
19 T, 98x: Kisméretű fényes objektum, csillagszerű központtal. Ezt körülveszi egy kis kiterjedésű fényes rész, amely gyorsan halványodik és rövid átmenettel olvad bele a sötét háttérbe. Enyhén megnyúlt alakja van kb. K-Ny-i irányban. (*Csillag Attila, 1997*)

20 T, 100x: $3 \times 2'$ -nyi, kissé diffúz, elliptikus ködpamacs. A centrumban egy hármascillag látszik, 10^m – 12^m közötti tagokkal. EL-sal az alakja kerekedik, a mérete is kissé nagyobbak látszik. A köd egyenletes fényességű, a belsejében levő csillagok a centrumtól kissé K-re helyezkednek el. (*Hamvai Antal, 1994*)

25,4 T, 73x+UHC szűrő: Ezt az apró emissziós ködöt elég nehéz megtalálni a sok csillag között. Nyolcas alakú objektum, melynek a DNy-i fele a fényesebb. Érdekes módon a máskor oly hatásos OIII szűrő elnyomta a köd fényét, csak az UHC és a szélessávú szűrők (LPR, Deep-Sky) segítettek a látványon. Maximális kiterjedése talán $3'$ lehet. (*Lőrincz Imre, 1998*)

27 T, 214x+Mizar szűrő: Könnyen látható az elnyúlt, $2'$ hosszú köd. Hossztengelye közel Ny-ra mutat. Két fényes csillag található a ködben, egymástól pár ívmásodpercre. A csillagok közelében a legfényesebb a DF, tőlük K-re pedig kiterjedtebb, mint Ny-ra. Néha valóban kettős szerkezetet mutat, bár ez lehet a csillagok miatt is. (*Tóth Zoltán, 2000*)

A DF középpontjában a HJ 367 hármas rendszer található, kiegészülve két nagyon halvány Burnham-komponenssel. Ez utóbbiak a hazai amatőr távcsövekkel nemigen figyelhetők meg, amiben a köd fényessége is közrejátszik. A Herschel-trió viszont főleg nagyobb távcsőát-

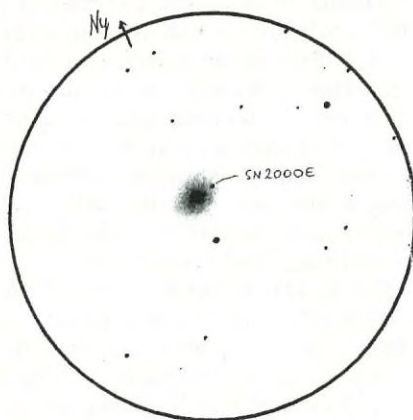

27 T, 214x, LM= 12' (Tóth Zoltán)

mérővel nem okozhat különösebb nehézséget. A 11^m -s főcsillagtól $8''$ -re van a $12^m,1$ -ös B, míg $10'',2$ -re a $12^m,8$ -s C tag. B. E.)

NGC 6951 Cep GX + SN 2000E

40 C, 180x: Jól látszik a szupernóva az alacsony horizont feletti magasság és a városi fénybúra ellenére is. Mindez azonban nem mondható el a nagy felületű, szinte lapjáról látszó GX-ról. Az NGC 6951 alig-alig látszik, a magját leszámítva, amely feltűnő. Az SN kevesebb mint egy ívperce, D-i irányban látszik a magvidéktől. A GX magja $30''$ -nél is kisebb lehet, ezt egy $1,5$ átmérőjű fényesebb rész övezi, s lassan halványodva átmegy a halóba, melyben talán látszik egy nyúlvány DNy-ra. A teljes mérete kb. $4' \times 2,5'$ lehet. Az észlelés időpontjában az SN fényességét $13^m,8$ -ra becsültem (febr.1). (Sánta Gábor, 2000)

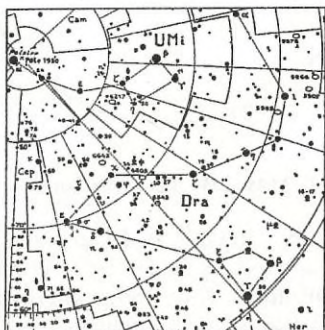

40 C, 180x, LM: $\sim 15'$ (Sánta Gábor)

Az 1999 végén is szupernóvát (SN 1999el) robbantó GX az SN 2000 E-vel igazi változós-mély-eges csemege, pedig az új év ötödik szupernóvája nem a magas fényessége révén fog bevonulni a magyar amatőr észlelések nagykönyvébe. (S. G.)

BERKÓ ERNŐ

PLEIONE CSILLAGATLASZ

A Pleione Csillagatlasz 7^m -ig ábrázolja a teljes égboltot. A 41 térképlapból álló atlasz csillagképenkénti beosztású, így még a kezdő amatőr csillagász is könnyebben tud tájékozódni az égen, mint a koordináták szerinti felosztású atlaszokból. Kis formátuma (A/4) révén távcső mellett is kényelmesen használható.

Sok fényesebb mély-ég objektum és ketőcsillag közvetlenül is azonosítható, megtalálható az atlasz segítségével. A halványabbak is megtalálhatók, ha ráállunk vidékükre, és egy részletesebb térképet használva már észlelhetünk is. Különösen alkalmas ezen a módon a változócsillagok észleléséhez, keresőterképként alkalmazva a Változócsillag Atlasz füzeteihez. Megrendelhető az MCSE-től, rózsaszín postautalványon (1461 Budapest, Pf. 219.).

Ára: 300 Ft (tagoknak 250 Ft)